

УДК 739.2

С.Т. Триколенко
НАУ

Кам'яні суцвіття

Катерини Сливки

Статья анализирует особенности работы с полудрагоценными камнями разных форм в технике *wire wrap* – плетение из проволоки. Приводятся примеры украшений мастерицы из Кривого Рога Екатерины Сливки, использующей природные и обработанные камни. Рассматриваются особенности художественных приемов работы, а также место камня в общей композиции изделия, соотношение пропорций вставки и оправы.

The article analyzes the peculiarities of working with semiprecious stones in various forms for *wire wrap* – weaving wire. Examples jewelry masters from Krivoy Roh Slivka Katerina, which uses natural and treated stones. The features of artistic techniques, and place the stone in the overall composition of the product, proportions insertion of frames.

Однією з популярних технік сучасного ювелірного мистецтва є *wire wrap* – плетіння з дроту, або (дослівно з англ.) «мистецтво намотувати дріт». Каміні в дровотій оправі набувають особливого, неповторного звучання. Природні та оброблені, вони виступають в ролі як основних, концентруючих увагу елементів, так і фрагментарних, додаткових деталей. Варто зазначити, що історія дровотного плетіння налічує не одне тисячоліття і займає значну царину в ювелірному мистецтві світу. Згідно з загальноприйнятими твердженнями, перші вироби з дроту виникли в III тис. до н. е. і були призначені для прикрашання волосся. У більш пізні історичні періоди дровотне плетіння еволюціонувало й набуло значного поширення. Цілі вироби, виготовлені з бронзового, золотого, срібного дроту, а також окремі елементи виробів зустрічаються на території кельтських, германських, середземноморських, кавказьких, монгольських народів. Зокрема, численні вироби з дроту різної товщини, які належать до різних періодів історії України, знаходяться в колекції Музею історичних коштовностей України.

Повертаючись до сучасності, варто згадати умови, які сприяли відновленню інтересу до плетіння з дроту та спричинили його велику популярність серед майстрів-ювелірів. Зокрема, фундатором *wire wrap* у XX ст. по праву вважається американський художник, скульптор та ювелір Олександр Колдер, вироби якого, хоч і значною мірою реплікують кельтські прикраси, проте розкривають авторське бачення вигинів дроту як основи ювелірного виробу [1]. Він познайомив громадськість з можливостями цього унікального пластичного матеріалу, демонструючи дріт як основний і як допоміжний елемент прикраси.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. техніка *wire wrap* набула надзвичайного поширення як у світі, так і на теренах СНГ. Мідний, латунний, нержавіючий дріт, що став невід'ємною складовою сучасного побуту, митцями розглядається як художній, ювелірний матеріал, з якого можна створити унікальні прикраси. Саме вищезазначені метали (здебільшого через свою цінову градацію) стали найбільш затребуваними для майстрів. Нині прикраси з дроту посідають важливе місце серед інших напрямків ювелірного мистецтва, тому

потребують мистецтвознавчого та культурологічного осмислення, а залучення нетипових для попередніх періодів матеріалів природних і оброблених форм викликає інтерес представників гемології.

Багатогранність *wire wrap*, а також особливості художнього трактування оправ для камінів різних форм ми розглянемо на прикладах робіт майстрині-ювеліра з Кривого Рогу Катерини Сливки. Вона не має професійної художньої освіти, здобула фах економіста. Проте природне відчуття прекрасного давалося взнаки, і вона стала творити прикраси з дроту. Прийоми роботи та особливості формотворення прикрас мисткині черпала з мережі Інтернет, доповнюючи їх власним досвідом. Варто зазначити, що самобутність і відсутність академічних штампів виділяють Катерину з когорти інших майстрів.

У її виробах знаходять застосування найрізноманітніші каміні, проте найбільше вона полюбить фантомні кварци, аметисти і лабрадорити. Унікальність майстрині виявляється в підході до створення прикраси – вона ніколи не робить ескізів, спирається лише на форму обраних камінів. Її творчість

можна порівняти з роботою Олександра Михальянца, який, за його власними словами, «не має напрацьованої схеми й кожен новий твір народжується в нових умовах, з новими підходами» [2]. Катерина відштовхується від силуету вставки, він зумовлює пошук загального контуру виробу. Саме камінь домінує в її роботах, він завжди центрує увагу й визначає зовнішній вигляд оправи. Оправа може виконувати суто практичну роль, будучи при цьому мінімізованим пасивним тлом, а може стати рівноцінною до каменю частиною композиції. Катерину особливо надихають природні форми – квіти, листя й метелики. Їх вона відтворює в своїх прикрасах. Ми розглянемо приклади використання каменів природних форм у її роботах, які є цікавою ілюстрацією сучасного ювелірного мистецтва. Аналізуючи принципи моделювання ювелірних виробів, ми зацентруємо увагу на найбільш характерних для творчості майстрині художніх рішеннях і окремих елементах, які узагальнять її внесок в українське декоративне мистецтво.

Розглянемо кулон з аметисту в мідній оправі (2015 р.). Майстриня використала природну форму каменю, підкресливши його унікальний колорит контрастним мідним дротом (рис. 1). Кольорова градація аметисту містить різноманітні відтінки фіолетового – від темно-бузкового до майже білого. В оправі цього виробу поєднано дрібні лінії конструктивно-декоративного пе-

Рисунок 1. Кулон з аметисту в мідній оправі

реплетіння з крупнішими декоративними вузликами, за рахунок цього камінь здається масштабнішим, крупнішим. Для підкреслення глибини оправи та гармонійного поєднання зі складною тонально-кольоровою розтяжкою каменю Катерина використала чорніння, яке робить оправу майже непомітною на тлі темно-фіолетових відтінків і, навпаки, контрастною на фоні світлих плям. Використання дроту різної товщини робить оправу витонченою, виріб сприймається тендітним, легким.

Принципово інше концептуальне рішення демонструє другий приклад – аметистовий кулон у формі квітки лотоса (2016 р.). Він поєднує камінь та масштабну мідну оправу в єдиний художній ансамбль (рис. 2), у якому камінь займає центральне, конденсуюче положення, незважаючи на свій порівняно невеликий розмір. Форма каменю витягнута за вертикаллю, краї відполіровані. Він втілює образ серцевини квітки, оточеної тендітними тичинками. Основну

Рисунок 2. Кулон з аметисту у формі квітки лотоса

частину кулона доповнює крихітна, проте композиційно важлива деталь – майже прозора краплевидна намистина, прикріплена до центрального каменю мідним ланцюжком. Таке потрактування форми квітки робить її більш живою, адже намистина вільно рухається, немов маточка від подиху вітру. Лінії оправи виступають не пасивним тлом, а повноцінним композиційним елементом, який на рівні з каменем формує художній образ. Оправа містить об'ємні й сплюснені дроти, тонкий дріт доповнює широкий, таким чином урізноманітнюючи контури пелюсток. Колорит виробу побудований на тонких переливах й чітких контрастах між аметистом та міддю: камінь має потужну кольорову градацію від насиченого білого кольору до напівпрозорого темно-фіолетового; а мідна оправа частково штуч-

но зістарена, частково – відполірована до золотисто-червоного блиску. Цей кулон демонструє вміння майстрині створювати природні форми, використовуючи графічні лінії дроту різної товщини та оброблені камені.

Наступний кулон (2015 р.) являє собою плоский, неправильної з країв

Рисунок 3. Кулон з аметисту неправильної форми

форми аметисту у мідній оправі, середина якого насичено-фіолетового кольору, а до країв поступово переходить у світло-сірий (рис. 3). Друза має численні блискучі грані, які переливаються подібно до перламутрової мушлі. Середина каменю нагадує фіалку, яка застигла в кришталевому кристалі. Мідний дріт охоплює вставку, імітуючи вигнуті стебла. Різна товщина дротів створює ілюзію пишної рослинності, художнє осмислення трактує камінь як образ квітки, яка щойно розквітла і тягнеться до сонця крізь трави.

На прикладах розглянутих нами виробів з аметисту продемонстровано особливості роботи з різними типами каменів – оброблених і природних форм. Оправа виступає як пишно оздоблене пасивне кріплення для каменю і як повноцінний елемент композиції. Аналогічний принцип автор залучила і для робіт з лабрадоритом: камені мають природні – неправильні, або ж геометричні – оброблені форми. Унікальна колористична гама лабрадориту та іризація зумовили неабиякий інтерес до цього матеріалу майстрів ювелірного мистецтва. Катерина обрала цей матеріал для багатьох виробів, зокрема, варто відзначити три, які, на нашу думку,

ку, найповніше розкривають прийоми її роботи з лабрадоритом.

Ромбовидний кулон (2016 р.) з лабрадориту в оправі з мідного дроту (рис. 4) витриманий у традиціях гніздо-вої закріпки: камінь з чотирьох боків утримують дужки. Навколо каменю, повторюючи його форму, плетуться колоски з дроту, які різняться між собою товщиною та характером переплетіння. Основна увага має концентруватися на камені, оправка лише тримає його, при цьому колористично відтіняючи синьо-

Рисунок 4. Ромбовидний кулон з лабрадориту

зелений колір каменю червоно-золотистим кольором дроту. Чорні вкраплення роблять камінь подібним до оксамиту, чорніння оправки гармонічно йому відповідає.

Ще один кулон (2016 р.) являє собою повну йому протилежність: камінь заокругленої, краплевидної форми є центром масштабної ювелірної композиції (рис. 5). Активна, декоративно насичена оправка не лише тримає камінь, а й виступає рівноцінною до нього. Вона складена мідним і латунним дротами, переплетеними в складне рослинне мереживо. Зазначимо, що таке поєднання різних кольорів дроту в єдиному виробі зустрічається нечасто. Частково сплюснені, частково перекручені лінії підтримують камінь, підкреслюють його веселкову структуру, глибини оправки

Рисунок 5. Кулон з лабрадориту в оправі з мідного і латунного дротів

зачорнені, завдяки чому об'єм здається вищим. Загалом художня концепція виробу відповідає природним формам, проте контури виведені ромбоподібно, з деякими пластичними вигинами.

Наступний комплект з лабрадориту (2016 р.) складається з сережок і кулона. Катерина дотрималася принципу накладання дротів на заокруглену краплевидну поверхню каменів для формування асиметричної, флороморфної оправки, яка б лише мінімально перекривала камінь (рис. 6). На прикладі цього комплекту розкривається вміння майстрині досконало передати форму бутона, який от-от розквітне: пелюстки вже готові розгорнутися, проте чашолистки ще стримують їх. Вигнуті лінії мідного дроту відповідають концепції максимально пластичного, позбавленого геометрії рішення.

Рисунок 6. Комплект з лабрадориту в мідній оправі

Підсумовуючи розглянуті приклади, можна зробити висновок стосовно роботи майстра *wire wrap* з каменями різних форм: зведені до певного шаблону або природні, вони виступають і основними концентруючими елементами, і частинами масштабних композицій на рівні з оправкою.

Сучасне ювелірне мистецтво базується на здобутках майстрів різних історичних періодів, активно залучаючи нетипові матеріали: напівкоштовне й декоративне каміння, кольоровий метал, скло, кераміку, бісер та ін. Зокрема, варто зазначити приплив у ювелірне мистецтво таких незвичних матеріалів, як мергель, цегла, теракота, морські камінці. Катерина доводить, що декоративне каміння й мідний дріт надають необмежених можливостей для розробки та втілення творчого задуму; прикраси з цих матеріалів не поступаються коштовностям відомих світових брендів, а за рівнем художнього потрактування значно їх переважають. Індивідуальний підхід до форми домінуючого елемента, що підпорядковуватиме собі інші сегменти виробу, спонукає до віднайдення найбільш органічного, синкретично відповідного всім складовим силуету. Варто відзначити високий художній рівень виконання творів, композиційну і смислову єдність між обраною формою й елементами прикраси. Живописне осмислення колористичної гами каменю і підбір відповідної розтяжки кольору й тону оправки (з використанням чорніння і полірування) дає можливість створити цілісну, гармонійну композицію прикраси. Застосування дротів різної товщини у виготовленні оправ створює неповторний малюнок, який оживлює камінь, стимулює його інтеграцію до рослинного світу. Великого значення набуває асоціативний ряд, який спрямовує увагу глядача в певне русло, закликає до філософсько-алегоричного порівняння нерухомого, застиглої контуру прикраси з живими, зростаючими силуетами рослин.

Розглядаючи вироби сучасних майстрів-ювелірів, які послуговуються не коштовним, проте надзвичайно художньо цікавим камінням, ми можемо стверджувати, що індивідуальність автора розкривається найповніше саме в таких виробках.

Використана література

1. Ekaterina. Техника wire wrap. [Електронний ресурс] / Ekaterina // samodelkino.by. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://samodelkino.by/tehnika-wire-wrap>.
2. Триколенко О. Сирени Олександра Михальянца / О. Триколенко, С. Триколенко. // Українська культура. – 2012. – №6. – С. 50–51